चतुर्लक्षणवर्ज्जन्तु चतुष्कारणवर्ज्जितं । अप्रहर्षमनानन्दमशोकं विगतक्लमं ।
कालः सम्पद्यते तत्र कालस्तत्र न वै प्रभुः । स कालस्य प्रभूराजन् स्वर्गस्यापि तथेश्वरः । ७१८
आत्मकैवल्यतां प्राप्तस्तत्र गत्वा न शोचति । ईदृशं परमं स्थानं निरयास्तु च तादृशाः ।
एते ते निरयाः प्रोक्ताः सर्व्व एव यथायथं । तस्य स्थानवरस्येह सर्व्वे निरयसंज्ञिताः ।
इति श्रीमहाभारते शान्तिपर्व्वणि मोक्षधर्म्मपर्व्वणि जापकोपाख्याने अष्टनवत्यधिकशततोऽध्यायः ॥ १९८ ॥
॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ कालमृत्युयमानान्ते इक्ष्वाकोर्ब्राह्मणस्य च । विवादो व्याहृतः पूर्व्वं तद्भवान् वक्तुमर्हति ।
॥ भीष्म उवाच ॥ अत्राप्युदाहरन्तीममितिहासं पुरातनं । इक्ष्वाकोः सूर्य्यपुत्रस्य यद्वृत्तं ब्राह्मणस्य च ।
कालस्य मृत्योश्च तथा यद्वृत्तं तन्निबोध मे । यथा स तेषां संवादो यस्मिन् स्थानेऽपि चाभवत् । ७२००
ब्राह्मणो जापकः कश्चिद्धर्म्मवृत्तो महायशाः । षडङ्गविन्महाप्राज्ञः पैप्पलादिः सकौशिकः ।
तस्यापरोक्षं विज्ञानं षडङ्गेषु बभूव ह । वेदेषु चैव निष्णातो हिमवत्पादसंश्रयः ।
सोऽन्त्यं ब्राह्मं तपस्तेपे संहितां संयतो जपन् । तस्य वर्षसहस्रन्तु नियमेन तथा गतं ।
स देव्या दर्शितः साक्षात् प्रीताऽस्मीति तदा किल । जप्यमावर्त्तयंस्तूष्णीं न स तां किञ्चिदब्रवीत् ।
तस्यानुकम्पया देवी प्रीता समभवत्तदा । वेदमाता ततस्तस्य तज्जप्यं समपूजयत् । ७२०५
समाप्तजप्यस्तूत्थाय शिरसा पादयोस्तदा । पपात देव्या धर्म्मात्मा वचनञ्चेदमब्रवीत् ।
दिष्ट्या देवि प्रसन्ना त्वं दर्शनञ्च गता मम । यदि चापि प्रसन्नाऽसि जप्ये मे रमतां मनः ।
॥ सावित्र्युवाच ॥ किं प्रार्थयसि विप्रर्षे किञ्चेष्टं करवाणि ते । प्रब्रूहि जपतां श्रेष्ठ सर्व्वं तत्ते भविष्यति ।
इत्युक्तः स तदा देव्या विप्रः प्रोवाच धर्म्मवित् । जप्यं प्रति ममेच्छेयं वर्द्धेत्विति पुनः पुनः ।
मनसश्च समाधिर्म्मे वर्द्धेताहरहः शुभे । तत्तथेति ततो देवी मधुरं प्रत्यभाषत । ७२१०
इदञ्चैवापरं प्राह देवी तत्प्रियकाम्यया । निरयं नैव याता त्वं यत्र याता द्विजर्षभाः ।
यास्यसि ब्रह्मणः स्थानमनिमित्तमनिन्दितं । साधये भविता चैतद्यत्त्वयाऽहमिहार्थिता ।
नियतो जप चैकाग्रो धर्म्मस्त्वां समुपैष्यति । कालो मृत्युर्यमश्चैव समायास्यन्ति तेऽन्तिकं ।
भविता च विवादोऽत्र तव तेषाञ्च धर्म्मतः ।
॥ भीष्म उवाच ॥ एवमुक्त्वा भगवती जगाम भवनं स्वकं । ब्राह्मणोऽपि जपन्नास्ते दिव्यं वर्षशतं तथा । ७२१५
सदा दान्तो जितक्रोधः सत्यसन्धोऽनसूयकः । समेप्ते नियमे तस्मिन्नथ विप्रस्य धीमतः ।
साक्षात् प्रीतस्तदा धर्म्मो दर्शयामास तं द्विजं ।
॥ धर्म्म उवाच ॥ द्विजाते पश्य मां धर्म्ममहं त्वां द्रष्टुमागतः । जपस्यास्य फलं यत्तत् संप्राप्तं तच्च मे शृणु ।
जिता लोकास्त्वया सर्व्वे ये दिव्या ये च मानुषाः । देवानां निलयान् साधो सर्व्वानुत्क्राम्य यास्यसि ।
प्राणत्यागं कुरु मुने गच्छ लोकान् यथेप्सितान् । त्यक्त्वात्मनः शरीरञ्च ततो लोकानवाप्स्यसि । ७२२०
॥ ब्राह्मण उवाच ॥ किन्तु लोकैर्हि मे धर्म्म गच्छ त्वञ्च यथासुखं । बहुदुःखसुखं देहं नोत्सृजेयमहं विभो ।
॥ धर्म्म उवाच ॥ अवश्यं भोः शरीरन्ते त्यक्तव्यं मुनिपुङ्गव । स्वर्गमारोह भो विप्र किं वा वै रोचतेऽनघ ।